HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

או מבעי ליה לחלק ורבי יהודה לחלק מונפל נפקא ורבנן ונפל טובא משמע אימא ונפל בכלל שור וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין מידי אחרינא לא אמרי בעל הבור ישלם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא בעין הפרט מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא [ו]אבל עופות לא א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב אי כתב שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאינו קרב לגבי מזבח לא [ז] ואי כתב רחמנא חמור ה"א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא אלא אמר קרא [ח]והמת יהיה לו כל דבר מיתה בין לרבנן דקא ממעטי להו לכלים ובין לר' יהודה דקא מרבי להו לכלים כלים בני מיתה נינהו אמרי שבירתן זו היא מיתתן [ט]ולרב דאמר בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו בין לרבנן בין לרבי יהודה כלים בני הבלא נינהו אמרי בחדתי דמיפקעי מהבלא האי והמת יהיה לו מבעי ליה לכדרבא [י]דאמר רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר והמת יהיה לו במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו אלא אמר קרא [יא]כסף ישיב לבעליו לרבות [יב]כל דאית ליה בעלים א"ה אפילו כלים ואדם נמי אמר קרא שור ולא אדם חמור ולא כלים ולרבי יהודה דקא מרבי להו לכלים בשלמא שור ממעט ביה אדם אלא חמור מאי ממעט ביה [יג]אלא אמר רבא חמור דבור לרבי יהודה ושה דאבידה לדברי הכל קשיא נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב: מאי שור חרש שוטה וקטן אילימא שור של חרש שור של שוטה שור של קטן הא שור של פקח פטור אמר רבי יוחנן שור שהוא חרש שור שהוא שוטה שור שהוא קטן הא

לחלק. לגמ' תימה מילו חייב עד שיפול עם שור וחמור ניחד: **ונפל.** לגמ' **ונפל טובא משמע.** [כמו ועשה בגלגל והגליחה] (שמות לו) וכמ"ש בתוספ' (דכריס יג) וכמ"ש בתוספ' (שמואל ב ט): **מידי אחרינא לא.** ושאר מילי מגלן: **אף כל בעלי חיים.** לרבנן קמתרץ לה ולר' יהודה אתא לו וכי אף שאר מטלטלין: **עופות.** אין מטמאין במגע ובמשא: **ח"כ.** לגמ' רבי לגמ' מאי דחמי ליה לפרטא מעני למילין: **לכתוב רחמנא חד פרט.** לגמ' שור או חמור ולרבינן כל בעין הפרט ומלכתב חיך מס חיוו עין לדבר שנבלתו מטמאה הכא במגע ובמשא אבל עופות דלמו לפרטא מאי לה להוה בעלי חיים ואיכא למפרך הכא מה מרוייחו לריבי מהיכא מעטו מלמ לגמ מהך מלתא לעופות מקשי ותזיל עד דמפיק ליה מכולהו טעמא: **שאין קדוש בבכורה לגמ'.** כגון סוסים וגמלים כתב רחמנא שור לגמ מיניטריכא להו מכלל שור לרבויי חפי' סוסים וגמלים הואיל ודמו לפרטא מעני למילין בעלי חיים ובבלתן מטמא אבל עופות לגמ דמו לגמ מאי מאי לה לגמ': **לגמ'.** לגמ תימה חזר וכלל למלרשיה בכלל ופרט וכלל לגמ מאי מאי לה לגמ' וכמ"ש כו': **כלים בני מיתה נינהו.** בתמיה ול"ל קרא למעוטינהו לרבנן ורבי יהודה היכי מצי לרבויינהו הא לגמ קרינן בהו והמת יהיה לו: **שבירתן זו היא מיתתן.** הלכך לרבנן אתא שור למעוטינהו הואיל ולגו מיתה ממש היא ושור למעוטי חפי' כתב רחמנא חד הוה מיבעי ליה מי כתב רחמנא חד שור מיבעי ליה למעוטי חפי' חיוו כלים לגמ דכי קא ממעט להכי מיניטריך חמור ולרבי יהודה לרבויי כלים אתא לגמ ע"ג דלגו בני מיתה נינהו ממש ושור למעוטי חפי' בעלי חיים דכוותיה ולקמן פריך לר' יהודה חמור למה לי: **בחדתי.** חפי': **שור פסולי המוקדשין.** שנפלה אין המיתה שלו דקיימא לן בבכורות בפרק ג' (דף טו.) גבי פסולי המוקדשין לאחר פדיונו חפי' ולגמ גיזה בשר ולגמ חלב ואכלת ולא לכלניך: **שור ולגמ חפי'.** שאינו אין בהמה: **ושה דאבידה.** כיון דכתיב[יד] לכל אבידת אחיך למה לי לכתב רחמנא חמור ושור ושה ושלמה ופרק הלו מציאות[טו] דרשינן להו לכולהו בר משה: **הא שנ פקח פטור.** בתמיה. היכא פטריה קרא: **בין לרבנן בין לר' יהודה כלים בני הבלא נינהו.** חפילו למאן לחית ליה בפ' המניח (לעיל דף פט.) דלרבי יהודה מפקיר נזקו לאחר נפילת פגיעה פטור ומ"מ לגמ מחייב רבי יהודה לגמ שבור ברשותו ושבור ברשותו אלטריך שפיר למיפטר כלים בחבטה לחבטה דידיה הוא מ"מ פריך שפיר דפיזוק הבל משמעי קרא מדדרים רב ונפל עד שיפול דרך נפילה וחבטה היכא דהוי דידיה אחית לגמ מחייב גק"ו ושבל דמשמעי ביה קרא אית לן למשכוחי ריבויא דכלים לר"י ומיהו אין נראה שידורו ר' יהודה חפילו לרב עד שיפול דרך נפילה דכיון לגמ מחייב לגמ שבור ברשותו אין לו לדורשו כמו שמשמע אין דורשו משום דשכל מקום שיתחייב בהבל מתחייב בחבטה: **חמור** דבור לר' יהודה בו'. והא לגמ קאמר נמי גם לפ"ה דדרים הגוזל קמא לקמן (דף לד.) (ג) לגמ אתיא לגמ כהן דדמו [ס] דהוו בעלי חיים הקשה הר"ר משה מפונטייז"ש ואיתא לחמור אתא למעט שטרות ותור"י ללמלן לגמ אין דינה דגרמי חפי' הוא עלמו פטור ולמלן דלאין דינה דגרמי נמי לגמ מחייב לגמ מדרבנן כדמוכח (לקמן דף סב.) דמיבעיא ליה מי עשו תקנת גוזל במסור או לגמ ואי דינה דגרמי דחוייתא למה לגמ עשו תקנת גוזל במסור כמו בגוזל: **שה דאבידה לדברי הכל קשיא.** ול"ת לגופיה אלטריך למהוי פרט וכלל ועשה כלל מוסיף על הפרט ואתרבו כל מילי דשור וחמור ושלמה אלטריך כל חד וחד למילתיה כדדרים בפ' לגו מליאות (ב"מ דף כו.) ואי לגמ שה דמייתר הוה מצילי חד מיניהו לפרט וכלל ולגמ הוה דרשינן ביה מידי וי"ל דבכל מקום שיש פרט וכלל רגיל רבינו שמואל ליתן טעם למה לי לפרט כיון דאתרבי כל מילי ומפרש דשמא יש לדרים שלגמ היה מתרבי מהכלל אם לגמ שקדמו פרט להיות כלל מוסיף עליו ולרבות כל דבר והכא קיש ליה לגעל הס"ם דמחבידה סתם הוה שמעינן שפיר כל מבידה כאילו יש פרט וכלל שאין למעט אוש אתבידה מבנין אב או מק"ו או בשום ענין וי"ל כאן פרט כדי שלגמ למעט מן הכלל אוש דבר על ידי אוש דין ס"ג לכל מבידה כתיב והוי לכל ריבויא לרבות כל מבידה כאילו יש פרט וכלל לגמ על גב דדרשינן מיניה בע"ז (דף כו:) לרבות המומר מכל מקום אינה למדרש נמי כל מבידה דאתרוייהו קאי ריבויא מבבידה ומאחיך ומרבינן כל מבידה דכל אחד ואכאחיך:

או מבעי ליה לחלק. הלי סוגיא כר' יאשיה דמלריך או לחלק בכל דוכתין אבל לרבי יוחנן אין לריך או לחלק ותימה ל"ל סוגיא זו דלגמ בהלכתא דבפ' השואל (ב"מ דף לה:) מוקי לחבי כרבי יאשיה ורבא כרבי יוחנן וקי"ל כרבא לגבי לחבי ובפ' לותו ולגמ גנו (חולין דף עח:) גבי פלוגתא דחומלין לזרע האב מאמע דתניא בפלוגתא דרבי יוחנן ור' יאשיה נמי ים לתמוה למה אין לגמ פוסקין כמ"ד כר' יוחנן מכח מילתיה דרבא בפרק שור שהמת (לעיל נא.). **הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין.** תימה למה לגמ יליפינן הכא שור שור מאמע ובמקלקל נמי למרבינן עופות מדכתיב יאיש לנעליו כל דלחים ליה בעלים ל"ל ניולף מאור ולגמ גיזה בשר ולגמ חלב ואכלת ולגמ כלניך, מכאן אתיא פודין את הקדשים להאמילן לכלכים (לעיל נג:). **חמור דבור לר' יהודה.** דמחייב על מזקי כלים דמחייב לגמ, בשור, קשיא לן למעט לגמ, לחילו לרבנן מבעי ליה שור ולגמ חמור ולגמ כלים (ב"ג כז.).

פח א מיי' פי"ב מהל' מזקי ממון הלכה ג סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' שי סעיף ג:

מוסף רש"י

להבלו ולא לחבטו. משום דעבד ליה הבל לבור ולגמ משום חבטה (לעיל נ:). במי שהמת שלו. מי שנתחייב לו להאמיל נפילתו לכלכים (לעיל נא.). שיכול למכור הנפילה, יגמ זו שלגמ על פי שנפלה טשון קבורה, דלמרינן גבי פסולי המוקדשין שנפדו מזבח ולגמ גיזה בשר ולגמ חלב ואכלת ולגמ כלניך, מכאן שאין פודין את הקדשים להאמילן לכלכים (לעיל נג:). חמור דבור לר' יהודה. דמחייב על מזקי כלים דמחייב, קשיא לן למעט לגמ, לחילו לרבנן מבעי ליה שור ולגמ חמור ולגמ כלים (ב"ג כז.).

מסורת הש"ס

ג) [לקמן סג.], ג) [לעיל כ: נג.], ג) לעיל נג. [נג:], ד) ב"מ כו., ה) רש"ל, ו) [דכריס כב], ז) [ב"מ כז.], ח) [ע' תוס' לקמן עג:: ד"ה וסבר ותוספות כתובות לד. ד"ה סבר], ט) [לקמן סג.], י) [לעיל כ: נג.], יא) ב"מ כו., יב) [דכריס כב], יג) [ב"מ כז.], יד) [ע' תוס' לקמן עג:: ד"ה וסבר ותוספות כתובות לד. ד"ה סבר],

תורה אור השלם

1. בְּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ: שמות כא לד

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאינו קרב לגבי מזבח לגמ **כתב** רחמנא חמור ומ' כתב רחמנא חמור וכו' שאין קדוש בבכורה לגמ **כתב רחמנא שור** לגמ אמר קרא: (ב) תוס' ד"ה חמור וכו' שגחל קמ"ל קשיא לגמ מסיק:

גליון הש"ס

תום' ד"ה חמור וכו' דהוו בעלי חיים. עיין מנחות דף יד ע"ב:

רבינו חננאל

דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא. פי' כגון בהמה וחיה דכתיב בהון בהדיא דמטמאין מגע ובמשא. אבל עופות דאינן מטמאין במגע ובמשא אלא בגריס אבית הבליעה.